

Zlostavljanje starijih osoba: prevalencija, faktori rizika i posljedice

Natalija Čelam¹, Manuela Čelam Lučev¹
¹Sveučilište Jurja Dobrića u Puli, Medicinski fakultet u Puli

UVOD

Zlostavljanje starijih osoba definira se kao jednokratni ili ponavljani čin, ili izostanak odgovarajuće reakcije, koji se događa unutar odnosa temeljenog na povjerenju, a koji za posljedicu ima štetu ili patnju starije osobe (4, 5).

S ciljem boljeg razumijevanja ove kompleksne pojave, pregledana je relevantna znanstvena i stručna literatura s posebnim naglaskom na prevalenciju, čimbenike rizika i posljedice zlostavljanja starijih osoba. U fokusu analize bilo je unaprjeđenje prepoznavanja ranih znakova zlostavljanja te osnaživanje preventivnih mehanizama, ne samo na razini pojedinca, već i unutar šire društvene zajednice.

PREGLED ISTRAŽIVANJA

PREVALENCIJA

Kreće između 3,2% i 27,5%, sa značajno višim stopama među ranjivim starijim osobama (5). U institucijama postotak prevalencije iznosi 64% (5). Najčešći oblici zlostavljanja uključuju: zastrašivanje: 39,2 %, paternalizam: 32,6 %, zanemarivanje: 27,0 %, sramoćenje i okrivljavanje: 23,1 %, financijsko iskorištavanje: 10,9 %, fizičko zlostavljanje: 8,8 % (1).

Prevalencija zlostavljanja starijih osoba varira u velikom rasponu od 3,2 % do čak 27,5 %, pri čemu su stope znatno više kod posebno ranjivih skupina starijih osoba (5). Posebno zabrinjava podatak da u institucijama za dugotrajnu skrb prevalencija iznosi čak 64 % (5), što ukazuje na ozbiljan izazov u osiguravanju sigurnog i dostojanstvenog okruženja za starije korisnike. Najčešći oblici zlostavljanja uočeni u tim okruženjima uključuju: zastrašivanje (39,2 %), paternalizam (32,6 %), zanemarivanje (27,0 %), sramoćenje i okrivljavanje (23,1 %), financijsko iskorištavanje (10,9 %), te fizičko zlostavljanje (8,8 %) (1).

FAKTORI RIZIKA

Individualni

visoka životna dob 85+ (1), fizička nemoć (6), demncija (6), kognitivno oštećenje (1), psihološka ranjivost (6), usamljenost (1), spol (2)

Obiteljski i međuljudski

ovisnost o obitelji i njegovateljima (1), loši međuljudski odnosi (2)

Socijalno-ekonomski čimbenici

siromaštvo, ekonomska ovisnost o drugima, niska razina obrazovanja (2)

Institucionalni čimbenici

nedovoljna edukacija osoblja (4), neadekvatna institucionalna nadzorna struktura (4), ograničeni institucionalni kapacitet (3), nedostatak pravne zaštite (3), nedostatak stručnog osoblja (5)

Autor	Država	Prevalencija	Faktor rizika
Sathya i sur. (2022)	Indija	11.4%	Multimorbiditet, urbano; zaštita: ekonomski status i obrazovanje
Alraddadi (2020)	Saudijska Arabija	81%	Ženski spol, kronične bolesti
Chen i Chan (2022)	Kina	10%	Nizak socioekonomski status, ruralno, zlostavljanje u djetinjstvu
Gürsoy i Kara (2020)	Turska	28.5%	Bračni status, ekonomska ovisnost, loše zdravlje, usamljenost, loši obiteljski odnosi
Maia i sur. (2019)	Brazil	11%	Depresija

Ovi podaci ukazuju na potrebu za sustavnom edukacijom, jačanjem nadzora i razvojem učinkovitih preventivnih intervencija kako bi se zaštitilo dostojanstvo i prava starijih osoba, posebno onih u institucionalnoj skrbi.

REFERENCE

